

“KARAPARA”DAN “SUÇ GELİRLERİ”NE...

Azmi DEMİRCİ
Baş Hesap Uzmanı

Giriş

Modern çağda, suç ile suçtan sağlanan ekonomik yarar ilişkisi somutlaşmış, suç ve suçlularla mücadelede, suçlardan elde edilen gelir ve ekonomik değerlerin takibi ve soruşturulması önem kazanmıştır. Özellikle toplumsal düzeni tehdit eden suçların bireysel olmaktan çıkıp, organize ve örgütlü olarak işlenmesiyle beraber, suç gelirlerinin takibi, suç ve suçluyla mücadelenin en önemli unsuru haline gelmiştir.

Türkiye, üye olduğu OECD Mali Eylem Görev Grubu’nun (Financial Action Task Force–FATF) 1991 tarihli tavsiye kararları doğrultusunda 1996 yılında yasalaştırdığı 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun¹, “*karapara*” ve “*karaparanın aklanması*” fiillerini tanımlayarak, ekonomik ve mali boyutu bulunan suçların belirlenmesinde ve mücadelesinde önemli bir adım atmıştır. Ancak, anılan Kanun’un yürürlüğe girmesinden sonraki yaklaşık 10 yıllık dönemde, yine aynı Kanunla ihdas edilen Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) aracılığıyla yürütülen karapara araştırma ve soruşturmalarında önemli bir yol alınamaması ve hatta bu fiiller nedeniyle herhangi bir mahkumiyet kararı oluşmaması² nedeniyle, yeniden yasal düzenleme yapılması gereği doğmuş ve başta yeni Türk Ceza Kanunu olmak üzere, diğer ilgili Kanunlarda önemli değişiklikler yapılmış; nihai olarak da konuyla ilgili 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun³ yürürlüğe girmiştir.

¹ 19.11.1996 tarihli ve 22822 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

² 20 Mart 2007 tarihli Hürriyet Gazetesi’nde “Sizde Hiç mi Karapara Yok? OECD Raporunda Türkiye Eleştirildi: Karapara aklama suçuyla mahkemelerde çok sayıda dosya var. Ama bir tek mahkumiyet kararı bile yok, neden?” başlığıyla manşetten verilen haberde; OECD Mali Eylem Grubu FATF’ın “karapara cenneti ülkeleri” listesinde yer alan Türkiye’nin, yine sınavı geçemediği; FATF’ın raporunda, karapara ile mücadele mevzuatında yol alındığı ancak uygulamada ilerleme sağlanamadığının vurgulandığı belirtilmiş ve Türkiye’de karapara aklama suçu nedeniyle mahkemelere intikal eden çok sayıda dosya bulunduğu ancak tek bir mahkumiyet olayı olmadığına dikkat çekildiği değerlendirilmesinden sonra FATF’ın ülke değerlendirmeleri kapsamında kaleme alınan Türkiye Raporunun yayımlanmasının ardından, düzenlemeleri yeterli görülmeyen diğer ülkeler gibi, Türkiye için de 22 aylık takip süreci başlatılacağı ifade edilmiştir.

³ 18.10.2006 tarihli ve 26323 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Çalışmamızda, suç gelirlerinin aklanmasıyla mücadele yönündeki ilk düzenleme olan, ancak 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu⁴ ve nihai olarak da 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun’la tanımı, içeriği ve soruşturma usulü değiştirilerek çoğu hükümleri yürürlükten kaldırılan 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun’la yapılan yasal düzenlemeler esas alınarak süreç değerlendirilmiş ve sonuç itibarıyla ulaşılan “Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesine” yönelik düzenlemelerin içeriği ve uygulama koşulları açıklanmıştır. Belirtilen bu yöntemle de “*karaparanın aklanmasının önlenmesi*” şeklinde başlatılan ve “*suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesi*” biçimine dönüşen yasal düzenlemelerin karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesine olanak sağlanmıştır.

1. Aklama Suçunun Tanımı, Unsurları ve Cezalar :

1.1. 4208 Sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun:

Genel tanım olarak, “*Yasalarca tespit edilmiş belli suçlar sonucunda elde edilen her türlü ekonomik değer, meşruluk kazandırmak amacıyla yasadışı nitelikten çıkarılarak, yasal ekonomik değerlere dönüştürülmesine ve bu suretle yasal ekonomik sisteme dahil edilmesine yönelik tüm işlemler*” şeklinde ifade edilen⁵ karapara aklama suçu Ülkemizde ilk defa 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun ile düzenlenmiş ve anılan Kanun’la suçun unsurları tanımlandıktan sonra, karaparanın aklanması ile mücadelede yer alacak idari birimler ve bu birimlerin görevleri, karapara aklama suçunu inceleme ve soruşturma yöntem ve usulleri, soruşturma şekli, soruşturmaya yetkili birimler ve görevli mahkeme ile hükmolunacak cezalar gibi hususlar belirlenerek hükme bağlanmıştır.

4208 sayılı Kanun’un (5549 sayılı Kanun’la yürürlükten kaldırılan) 2/a maddesinde “*karapara*”, 2/b maddesinde ise “*karapara aklama suçu*” tanımlanmıştır. Anılan düzenlemelere göre;

a) Karapara;

- 1) 1918 Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanundaki,
- 2) 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkında Kanundaki,
- 3) 2238 sayılı Organ ve Doku Alınması Saklanması ve Nakli Hakkında Kanundaki,
- 4) 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması Hakkında Kanundaki,
- 5) 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 359’uncu maddesinin (b) fıkrasındaki,
- 6) 4389 sayılı Bankalar Kanununun 22’nci maddesinin (4) numaralı fıkrasındaki,
- 7) 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 47’nci maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (1) ila (7) numaralı alt bentlerindeki,

⁴ 26.09.2004 tarihli ve 25611 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan yeni Türk Ceza Kanunu 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

⁵ www.masak.gov.tr

8) Tasarruf Mevduat Sigorta Fonuna devredilen veya Tasarruf Mevduat Fonu tarafından tasfiyeye tabi tutulan bankalara dair iflas ve konkordatoya ilişkin olarak 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 333'üncü maddesindeki,

9) 765 sayılı Türk Ceza Kanunundaki Devletin Şahsiyetine Karşı İşlenen Cürümler (125 ila 139'uncu maddeler, 143 ila 145'inci maddeler) ve aynı Kanunun 179 (Kişi hürriyetini tahdit), 192 (Tehditle menfaat temini), 211 ila 220 (Rüşvet), 264 (Yıkıcı, öldürücü aletler veya barut ve benzeri ateşli ecza kaçakçılığı ve ticareti), 316 (Paralarda kalpazanlık), 317 (Para değerini indirerek tağyir), 318 (Taklit ve tağyir edilmiş parayı tedavüle çıkarmak), 319 (Cezayı artıran haller), 322 (Kıymetli damgaların taklit ve tağyiri), 325 (Demiryolu ve diğer kamu taşıma biletlerinde kalpazanlık), 332 (Devlet mühürünü taklit ve kullanma), 333 (Resmi mühür veya aletleri taklit ve kullanma), 335 (Taklit izleri taşıyan şeylerin satılması), 339 (Memurun resmi belgelerde sahteciliği), 341 (Memurun resmi belgenin suretiyle sahteciliği), 342 (Memur olmayan kimsenin resmi belgede sahteciliği), 345 (Özel belgelerde ve senetlerde sahtecilik), 350 (Meşruiyet belgelerinde sahtecilik), 403 (Uyuşturucu madde imali ve ticareti), 404 (Uyuşturucu madde kullanma ve kullanımını kolaylaştırmak), 406 (Cezayı artıran durumlar), 435 (Fuhuşa teşvik), 436 (Fuhuş için aracılık), 495 (Yağma), 496 (Cebir ve şiddetle senet alma veya imza ettirme), 497 (Cezayı artıran durumlar), 498 (Korku ve yanıltma ile faydalanma), 499 (Para, eşya veya senet alma amacıyla adam hapsetme ve kaldırma), 500 (Adam kaldırmada yazılı ve sözlü haberleşme nakli), 504 (Nitelikli dolandırıcılık) ve 506'ncı (Hileli iflas) maddelerindeki,

Fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen para veya para yerine geçen hertürlü kıymetli evrakla, mal veya gelirleri veya bir para biriminden diğer bir para birimine çevrilmesi de dahil, sözü edilen para, evrak, mal veya gelirlerin birbirine dönüştürülmesinden elde edilen her türlü maddi menfaat ve değeri,

b) Karapara Aklama Suçu: Türk Ceza Kanunu'nun 296'ncı maddesinde belirtilen haller haricinde, bu maddenin (a) bendinde sayılan fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen karaparanın elde edenlerce meşrutiyet kazandırılması amacıyla değerlendirilmesi, bu yolla elde edildiği bilinen karaparanın başkalarının iktisap edilmesi, bulundurulması, elde edenlerce veya başkaları tarafından kullanılması, kaynak veya niteliğinin veya zilyet ya da malikinin değiştirilmesi, gizlenmesi veya sınır ötesi harekete tabi tutulması veya bu hareketin gizlenmesi, yukarıda belirtilen suçların hukuki sonuçlarından failin kaçmasına yardım etmek amacıyla kaynağının veya yerinin değiştirilmesi veya transfer yoluyla aklanması veya karaparanın tespitini engellemeye yönelik fiilleri,

ifade etmektedir.

Yapılan yasal düzenlemeden görüleceği üzere, 4208 sayılı Kanun'da öncelikle, "*karapara aklama suçu*"nun işlenebilmesi için, aklamadan önce işlenmiş olma şartı aranan "*öncül (müsnet) suçlar*" tadaden sayılmış; daha sonra ise sayılan "*öncül suçlardan*" elde edilen karaparanın aklama suçuna ne şekilde konu olacağı hükme bağlanmıştır. Buna göre, 4208 sayılı Kanun hükümleri esas alındığında, karapara aklama fiilinden söz edebilmek için;

1) Kanun'un 2/a maddesinde belirtilen bir suçun (öncül suçun) işlendiğinin,

2) Kanun'un 2/a maddesinde belirtilen bir suçtan (öncül suçtan) ekonomik değer (para, para yerine geçen her türlü kıymetli evrak, mal veya gelir ile bir para biriminden diğer para birimine çevrilmesi de dahil, söz konusu para, evrak, mal veya gelirlerin birbirine dönüştürülmesinden elde edilen her türlü menfaat ve değer) sağlandığının,

3) Kanun'un 2/a maddesinde belirtilen bir suçtan (öncül suçtan) sağlandığı belirlenen ekonomik değer, yasal görüntü sağlamak üzere niteliğinin değiştirildiğinin (aklandığının)

tespit edilmesi gerekir.

4208 sayılı Kanun'la yapılan düzenlemede; karapara aklama suçuna mesnet teşkil edecek fiiller (öncül suçlar), belli bir ceza sınırı esas alınarak belirlenen suçlar şeklinde tanımlanmamış, Kanun'un 2/a maddesinde sayılan suçlarla sınırlı tutulmuştur. Diğer bir ifadeyle, 4208 sayılı Kanun'un öncül suç tanımı "*ceza sınırı veya eşik yöntemiyle*" değil "*liste yöntemiyle*" yapılmıştır. Bu düzenleme gereği, Kanun'un 2/a maddesinde hükme bağlanmamış, ancak gerek Türk Ceza Kanunu'nda gerekse ceza hükmü içeren diğer Kanunlarda belirtilen suç fiillerinden ekonomik değer elde edilmiş ve bu değerlerin niteliğinin değiştirilmiş olması durumunda, karapara ve karapara aklamadan söz edilemeyecektir. Aynı şekilde, 4208 sayılı Kanun'un 2/a maddesinde belirtilen öncül suçlardan birisi işlenmekle birlikte, bu suçlardan ekonomik değer edilmemesi durumunda da, karapara bahsedilemeyecek ve dolayısıyla karapara aklama suçu oluşmayacaktır.

4208 sayılı Kanun'la tanımlanan karapara aklama suçunun maddi unsurunu; öncül suçları işlemek suretiyle edinilen karaparanın, elde edenlerce, yasal görüntü kazandırılması amacıyla değerlendirilmesi, kullanılması, kaynak ve niteliğinin değiştirilmesi, zilyet veya malikinin değiştirilmesi, gizlenmesi veya sınır ötesi harekete tabi tutulması veya bu hareketin gizlenmesi şeklinde, ya da elde edilen karaparanın başkalarınca iktisap edilmesi, bulundurulması, kullanılması, kaynak veya niteliğinin değiştirilmesi, gizlenmesi veya sınır ötesi harekete tabi tutulması veya bu hareketin gizlenmesi ile, elde edildiği bilinen karaparanın, yukarıda belirtilen suçların hukuki sonuçlarından failin kaçmasına yardım etmek amacıyla başkaları tarafından kaynağının veya yerinin değiştirilmesi, transfer yoluyla aklanması veya tespitini engellemeye yönelik fiiller oluşmaktadır. 4208 sayılı Kanun'un hükme bağladığı karapara aklama suçu Türk Ceza Kanunu ayırımına göre "*cürüm*" sayıldığından, suçun manevi unsuru, gerek karapara elde edenler yönünden, gerekse başkaları yönünden "*kast*"ın varlığıdır. Bilerek işlenen aklama suçu, aklama fiil ve işlemlerinin icrasından doğabileceği gibi, ihmalden de doğabilir.

Diğer yandan, 4208 sayılı Kanun'la hükme bağlanan karapara aklama suçunun faili, öncül suç işlemek suretiyle karapara elde edenler olacağı gibi, öncül suça katılmayan kişiler (başkaları) de olabilir.

"*Başkaları*" tabiri kapsamında ele alınacak kişiler şunlardır⁶:

- Karaparayı elde edenlerin yakınları,
- Karaparayı elde edenin arkadaşları, iş ortakları, iş ilişkisi içinde olduğu kimseler,
- Banka ve diğer mali kuruluşların çalışanları,
- Kolluk kuvvetleri, karapara aklama ile mücadele sürecinde yar alan görevliler, soruşturma sürecinde yer alan görevliler, diğer memur ve kamu görevlileri ile bu kimseler üzerinde doğrudan veya dolaylı şekilde etkili olabilen bürokrat ve siyasiler,
- Avukat, muhasebeci, mali müşavir gibi belli alanlarda uzmanlaşmış kişiler

⁶ K. ÇELİK, S. I. KOÇAĞRA, K. GÜLER; Karapara Aklama, MASAK Yayını No.1, Ankara 2000, sy.32-34

-Yukarıdaki sınıflamaya girmeyen diğer kişiler.

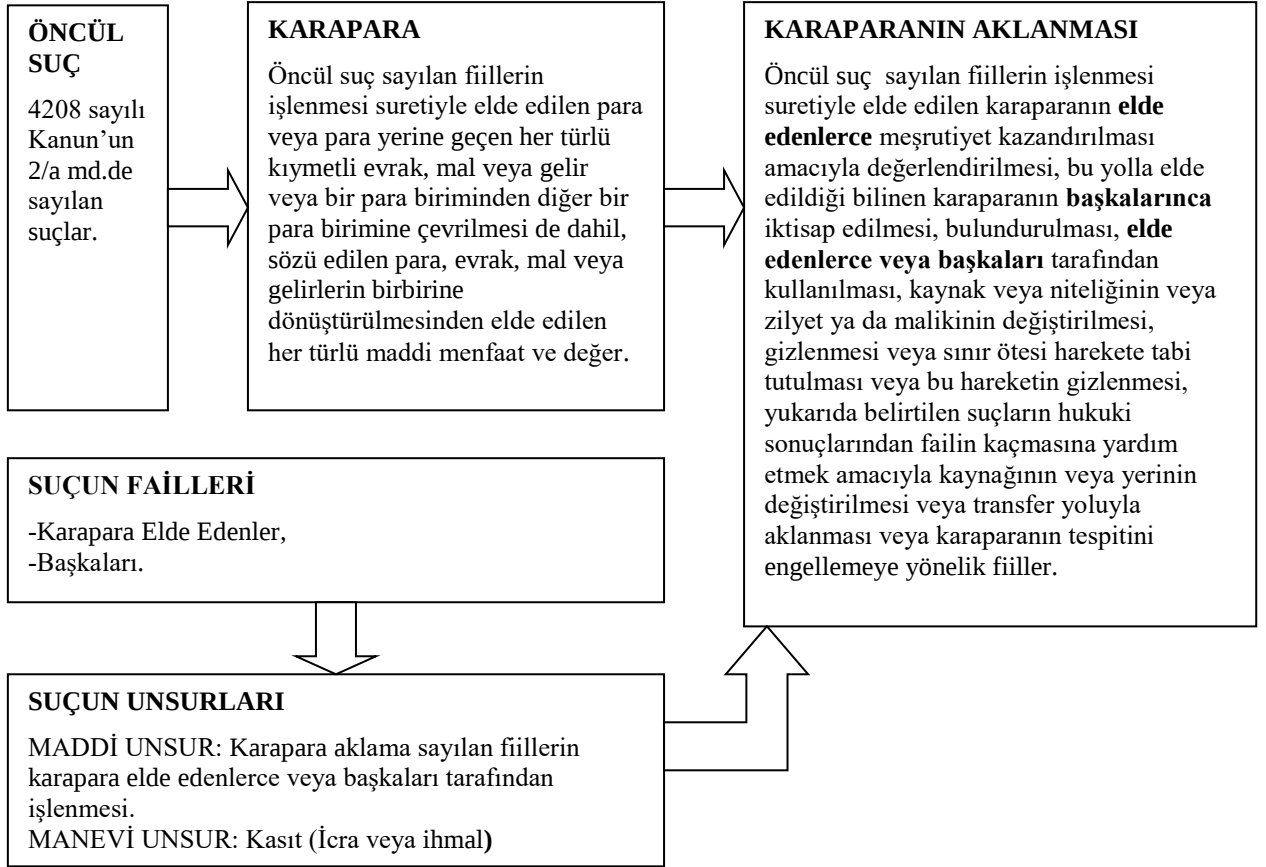
4208 sayılı Kanun'un (5549 sayılı Kanun'la yürürlükten kaldırılan) 7'nci maddesinde karapara aklama suçunun cezası düzenlenmiştir. Madde hükmüne göre;

Karapara aklama suçu işleyenler iki seneden beş seneye kadar hapis ve aklanan karaparanın bir katı ağır para cezasıyla cezalandırılır ve nemaları da dahil olmak üzere karapara kapsamındaki mal ve değerler ile bunların ele geçirilememesi halinde bunlara tekabül eden mal varlığının müsaderesine de hükmolunur.

Aynı maddenin 2 ve 3'ncü fıkralarında cezayı ağırlaştıran durumlara yer verildikten sonra, 4'ncü fıkrada karapara aklama suçunun tüzel kişilik bünyesinde işlenmesi halinde uygulanacak cezalar hükme bağlanmış, 5'nci fıkrada ise ceza indirimi uygulanacak kişiler belirtilmiştir.

4208 sayılı Kanun'un hükme bağladığı ve yukarıda genel hatlarıyla açıklanan karapara aklama suçunun oluşumu ve unsurları, aşağıdaki tablo şeklinde gösterilmiştir.

Tablo 1. Karapara Aklama Suçunun Yapısı:

1.2. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu:

Daha önce de belirtildiği üzere, 19.11.1996 tarihinde yürürlüğe giren 4208 sayılı Kanun'la genel ceza hukuku düzenlemeleri dışında özel olarak düzenlenen karapara aklama suçu, belirtilen tarihten itibaren MASAK aracılığıyla takip edilmiş; ancak aradan

geçen on yıla yakın sürede, bu düzenleme etkin olarak işletilememiştir. 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 282'nci maddesinde suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama suçu başlığıyla yapılan düzenlemeyle, 4208 sayılı Kanun'da özel olarak düzenlenen karapara aklama suçu dışında, ayrıca genel ceza hükümlerinde de aklama suçu tanımlanmıştır.

Suç gelirlerinin aklanması suçuna yönelik olarak 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yapılan bu düzenlemelerden sonra, 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun⁷ ile yapılan düzenlemelerle de, 4208 sayılı Kanun'un "*kontrollü teslimat*" dışındaki bütün hükümleri yürürlükten kaldırılarak, aklama suçuna yönelik olarak, mevzuatta genel ve özel hükümlerin bir arada yer alması uygulamasına son verilmiştir. Buna göre, 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'un yürürlüğe girmesiyle, 4208 sayılı Kanun'la özel olarak düzenlenen "*karapara aklama suçu*"na ilişkin hükümler yürürlükten kaldırılmış; bu kapsamdaki suçlar, genel ceza düzenlemeleri kapsamında TCK'nun 282'nci maddesinde hükme bağlanan "*suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama*" hükümleri çerçevesinde ve 5237 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'na⁸ göre soruşturulacak suçlar haline gelmiştir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "*Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama*" başlığını taşıyan 282'nci maddesi aşağıdaki gibidir:

"Madde 282- (1) Alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini, yurt dışına çıkaran veya bunları gayrimeşru kaynağını gizlemek ve meşru yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tabi tutan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu suçun kamu görevlisi tarafından veya belli bir meslek sahibi kişi tarafından bu mesleğin icrası sırasında işlenmesi halinde, verilecek hapis cezası yarı oranında artırılır.

(3) Bu suçun, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek ceza bir kat artırılır.

(4) Bu suçun işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

(5) Bu suç nedeniyle kovuşturma başlamadan önce suç konusu malvarlığı değerlerinin ele geçirilmesini sağlayan veya bulunduğu yeri yetkili makamlara haber vererek

⁷ 18.10.2006 tarihli ve 26323 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun; TBMM'ne "Mali Suçlar Araştırma Kurumunun Teşkilat ve Görevleri İle Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı" olarak gönderilmiş, ancak yasalaşma sürecinde Kanun'un başlığı değiştirilmiştir. Esas itibarıyla 5237 sayılı TCK'nun 282'nci maddesindeki düzenlemeyle, aklama suçunun incelenmesi ve araştırılmasıyla doğrudan ilgisi kalmayan MASAK'ın yeni asli görev tanımı olan şüpheli işlem bildirimlerinin izlenmesine yönelik "yükümlülük denetimi"nin ve organizasyon yapısının düzenlenmesi amacıyla çıkarılmış olması nedeniyle, başlığı ve içeriğiyle uyumlu bir yasal düzenleme görünümü arz etmemektedir. Zira 5549 sayılı Kanun'un başlığından ulaşılan anlam, Kanun'un yeni TCK ile genel ceza hükümlerine tabi kılınan aklama suçuna yönelik düzenlemeleri kapsadığı yönündedir. Oysa, yukarıda da belirtildiği üzere, 5549 sayılı Kanun'da esas olarak MASAK'ın yeni görev tanımı ve organizasyon yapısı hükme bağlanmıştır.

⁸ 17.12.2004 tarihli ve 25673 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

ele geçirilmesini kolaylaştıran kişi hakkında bu maddede tanımlanan suç nedeniyle cezaya hükmolunmaz.”

Yukarıda yer verilen Türk Ceza Kanunu’nun 282’nci maddesinde, aynen 4208 sayılı Kanun’da olduğu gibi, öncelikle, “*aklama suçunun*” işlenebilmesi için, aklamadan önce işlenmiş olan “*öncül (müsnet) suçun*” tanımı yapılmış; ancak 4208 sayılı Kanun’dan farklı olarak, öncül suçlar özel olarak ve tadaden sayılmak yerine, bir yıl ve daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlar olarak genelleştirilmiştir. TCK’nun 282’nci maddesi hükmüne göre suç gelirlerinin aklanması fiilinin (suçunun) oluşması için;

1) Alt sınırı bir yıldan başlamak üzere, bir yıl ve daha fazla süreyle hapis cezasını gerektiren bir suçun (öncül suçun) işlendiğinin,

2) Bir yıl ve daha fazla süreyle hapis cezasını gerektiren bir suçtan (öncül suçtan) malvarlığı değerleri (suç geliri) sağlandığının,

3) Bir yıl ve daha fazla süreyle hapis cezasını gerektiren bir suçtan (öncül suçtan) sağlandığı belirlenen malvarlığı değerlerinin, yurt dışına transfer edildiğinin veya gayrimeşru kaynağını gizlendiğinin ve meşru yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak amacıyla, çeşitli işlemlere tabi tutulduğunun (aklandığının) tespit edilmesi gerekir.

TCK’nun 282’nci maddesiyle, aklama suçuna mesnet teşkil edecek fiiller (öncül suçlar), belli bir ceza sınırı esas alınarak, bir yıl veya daha fazla süreli hapis cezası gerektiren suçlar şeklinde tanımlanmıştır. Bu kapsamdaki öncül suçların mutlaka TCK’nda hükme bağlanan suçlardan olması gerekmez. Örneğin Vergi Usul Kanunu’nda hükme bağlanan ve bir yıldan daha fazla süreyle hapis cezası gerektiren bir suçtan elde edilen malvarlığı da, aklama suçunun konusuna girecektir. Ancak açıktır ki, bir yıldan daha az süreyle hürriyeti bağlayıcı ceza öngörülen suçlardan sağlanan malvarlığı, aklama suçunun konusuna girmeyeceği gibi, bir yıl veya daha fazla hapis cezası gerektiren bir suç işlenmekle birlikte, işlenen suçtan malvarlığı edinilmediği durumda suç gelirinden ve aklama suçundan söz edilemeyecektir.

4208 sayılı Kanun’da aklama suçu yönünden “*karapara*” tanımı yapılmışken, 5237 sayılı TCK’nun 282’nci maddesinde “*malvarlığı*” ibaresi kullanılmış, ancak Kanun’da “*malvarlığı*”nın tanımı yapılmamıştır.

Sözlük anlamına göre “*malvarlığı*”; bir kişiye ait para ile ölçülebilen hakların bütünüdür. Palermo Sözleşmesinde ise “*malvarlığı*”; gerek maddi gerek gayri maddi, taşınır veya taşınmaz somut veya soyut her türlü varlık ve bu tür varlıklara ilişkin aynı hakkı tevsik eden yasal belgeler veya araçlar olarak tanımlanmıştır.⁹ Ayrıca, ceza hukuku açısından “*suçtan elde edilen menfaat kavramı*”, suçun işlenmesi dolayısıyla elde edilen menfaat ve bunların değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkan menfaatleri içerdiğine¹⁰ göre, bir yıl veya daha fazla hapis cezası gerektiren bir suçun işlenmesi sonucunda elde edilen ekonomik değerler ile bunların değerlendirilmesi sonucunda ortaya çıkan bütün ekonomik değerlerin toplamı, aklama suçuna konu olacak “*malvarlığı*” içerisinde düşünülmelidir.

TCK’nun 282’nci maddesinde, aklama suçunun maddi unsuru; bir yıl veya daha fazla hapis cezası gerektiren öncül suçları işlemek suretiyle elde edilen suç gelirlerinin

⁹ A. PARLAR, M. HATİPOĞLU; TCK Yorumu 2. cilt, Ankara, Şubat 2007, s.1903

¹⁰ E.ERGÜL; Kara Ekonomi ve Aklama Suçu, Adalet Yayınevi, Eylül 2005, sy.119

yurt dışına çıkarılması veya yasal olmayan kaynağının gizlenmesi ve yasal yollarla edinildiği konusunda kanaat uyandırmak amacıyla çeşitli işlemlere tabi tutulması şeklinde, iki seçimlik hareket olarak hükme bağlanmıştır. Suç gelirin yurt dışına transfer edilmesi şeklinde tanımlanan birinci hareket açık ve nettir; ancak ikinci hareket bakımından kullanılan “*çeşitli işlemlere tabi tutulması*” ibaresi, 4208 sayılı Kanun’da hükme bağlandığı gibi aklama işlem ve yöntemlerinin sayılması suretiyle değil, müstakbel aklama işlem ve yöntemlerini de kapsayacak şekilde, genel ifade olarak kullanılmıştır.

Diğer yandan, TCK’nun 282’nci maddesinde hükme bağlanan suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun manevi unsuru, aynen 4208 sayılı Kanun’da hükme bağlanan karapara aklama suçunun manevi unsuru gibi, “*kast*”ın varlığıdır. Taksirle işlenemeyecek bu suç, kasıt şart olmak koşuluyla aklama fiil ve işlemlerinin icrasından doğabileceği gibi, ihmalden de doğabilir.

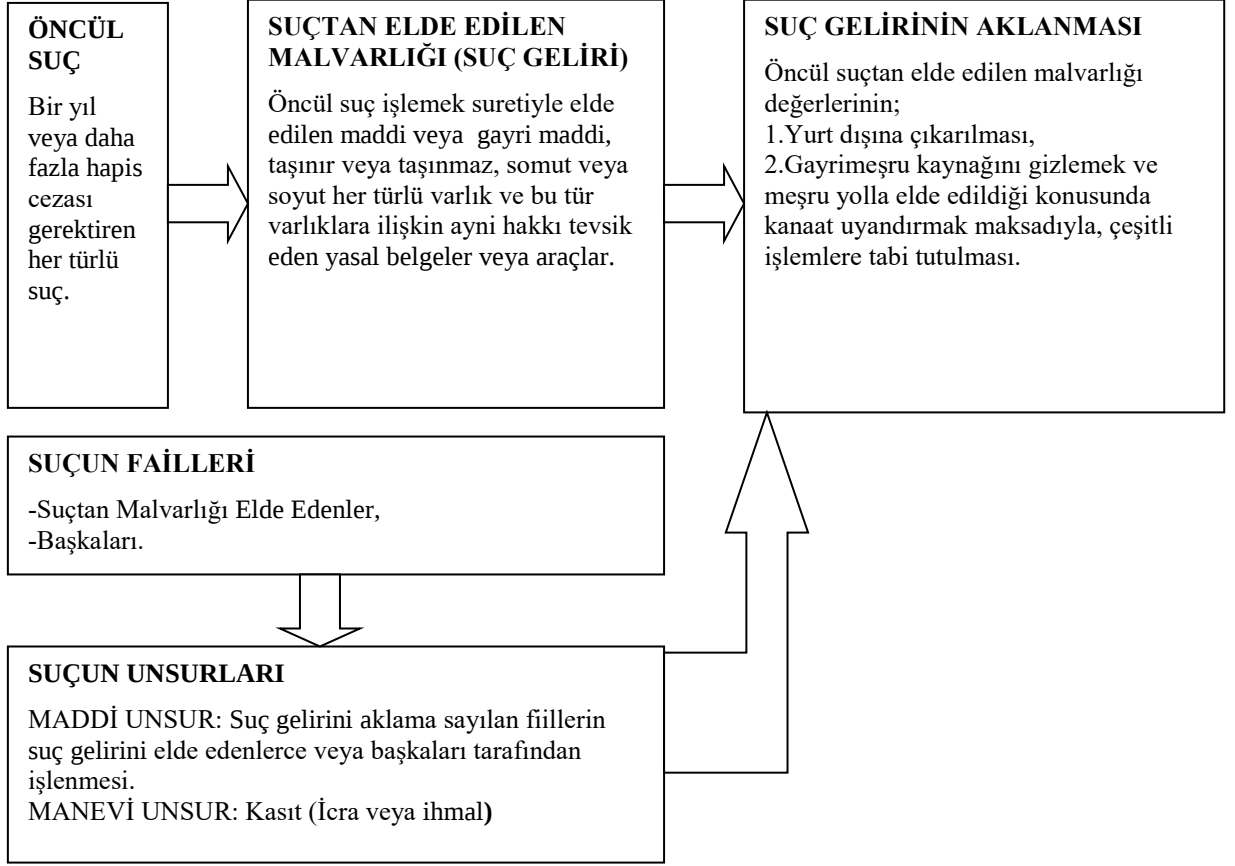
TCK’nun 282’nci maddesinde düzenlenen aklama suçunun faili, öncül suça katılmış kişiler olabileceği gibi, öncül suça katılmamış kişiler de olabilir. Söz konusu maddede aklama suçunun işlenmesi bakımından fail için herhangi bir özellik belirtilmemiş olmakla birlikte; 2’nci fıkra, aklama suçunun kamu görevlileri veya belli meslek sahibi kişiler tarafından mesleğin icrası sırasında işlenmesi halinde, 3’ncü fıkra da suçun teşekkül halinde işlenmesi durumunda, cezaların daha ağır uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

Ayrıca, TCK’nun 282’nci maddesinde aklama suçu için öngörülen hapis ve para cezaları 4208 sayılı Kanun’un 7’nci maddesinde yer alan hapis ve para cezalarıyla benzerlik gösterse de; TCK’nun 282’nci maddesinde suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin müsadereye yer verilmemiştir. Belirtilen durumun sebebi; TCK’nun 282’nci maddesinde müsadere hükümlerine yer verilmeyerek, aklama suçu yönünden 4208 sayılı Kanun’a göre daha hafif yaptırımların düzenlenmiş olması değildir. Bu durumun sebebi, suçtan edinilen malvarlığı değerlerini aklama suçuna yönelik müsadere hükümlerinin TCK’nun 55’nci maddesinde “*Kazanç Müsaderesi*” başıyla özel bir düzenlemeye konu edilmesidir. TCK’nun 55’nci maddesi aşağıdaki gibidir:

“Madde 55 - (1) Suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddî menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançların müsaderesine karar verilir. Bu fıkra hükmüne göre müsadere kararı verilebilmesi için maddî menfaatin suçun mağduruna iade edilememesi gerekir.

(2) Müsadere konusu eşya veya maddî menfaatlere elkonulmadığı veya bunların merciine teslim edilmediği hâllerde, bunların karşılığını oluşturan değerlerin müsaderesine hükmedilir.”

5237 sayılı TCK’nun 282’nci maddesinde hükme bağlanan ve yukarıda genel hatlarıyla açıklanan suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun oluşumu ve unsurları, daha önceki bölümlerde karapara aklama suçu için gösterilen tabloya benzer şekilde aşağıdaki gösterilmiştir.

Tablo 2. Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçunun Yapısı:**2. Aklama Suçunda Güvenlik Önlemleri :****2.1. 4208 Sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun:**

4208 sayılı Kanun'un (5549 sayılı Kanun'la yürürlükten kaldırılan) 9'uncu maddesinde;

"Karaparanın aklanmasına yönelik ciddi emarelerin varlığı halinde ,bankalar ve banka dışı mali kurumlar ile diğer gerçek ve tüzel kişiler nezdindeki kiralık kasa mevcutları da dahil olmak üzere hak ve alacakların dondurulmasına, tasarruf yetkisinin tamamen veya kısmen kaldırılmasına, mal, kıymetli evrak, nakit ve diğer değerlerin zaptına, bunların bir tevdi mahalline yatırılmasına ve hak ve alacaklar üzerinde diğer tedbirlerin konulmasına hazırlık tahkikatı sırasında sulh ceza hakimi; yargılama sırasında ise mahkeme tarafından karar verilebilir.

Tedbire ilişkin talepler, evrak üzerinden yapılacak inceleme sonucu derhal ve nihayet 24 saat içerisinde sonuçlandırılır.

Gecikmesinde sakınca görülen hallerde cumhuriyet savcıları da hak ve alacakların dondurulmasına karar verebilir. Cumhuriyet savcılığı bu kararı en geç 24 saat içinde sulh ceza hakimine bildirir. Hakim en geç 24 saat içinde onaylanıp onaylanmamasına karar verir. Onaylanmama halinde, cumhuriyet savcılığının kararı hükümsüz kalır."

düzenlemesi yapılarak, karapara aklama suçuyla ilgili olarak; gerek MASAK aracılığıyla yürütülen ön inceleme ve araştırma aşamasında, gerekse adli kovuşturma ve

yargılama aşamasında, suçtan kaynaklandığı düşünülen ekonomik değerlere tedbiren el konulması olanağı sağlanmıştır. Bu şekildeki bir düzenlemenin gerekçesi aşağıdaki gibidir:

4208 sayılı Kanun'da karapara aklama suçu için öngörülen yaptırımlardan birisi, suçtan kaynaklanan mal ve değerlerin müsadere edilmesi olsa da; yargı süreci sonuçlanıncaya kadar, suçun inceleme, araştırma, soruşturma ve yargılama sürecinin belli zaman alması, suçtan kaynaklanan ekonomik değerlerin bu süreçte korunmasını ve elde tutulmasını zorunlu kılmaktadır. Zira belirtilen değerlere geçici olarak el konulmaması halinde, yargılama süreci sonunda, müsadere kararı verilen bu değerlere ulaşma imkanı kalmayacağı gibi; soruşturma ve yargılama sürecinde bu değerler suç aracı olarak kullanılarak, aklama suçuna devam dahi edilebilecektir.

2.2. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu:

TCK'nun 282'nci maddesinde, 4208 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde hükme bağlandığı şekilde, suçtan kaynaklandığı konusunda önemli izler bulunan ekonomik değerler için geçici el koyma (tedbir) düzenlemelerine yer verilmemiştir. Esasen soruşturma ve yargılama süreciyle ilgili olması sebebiyle usul düzenlemeleri (Ceza Muhakemesi Kanunu) içerisinde yer aldığı için TCK'nda hükme bağlanmayan bu husus, genel olarak CMK'nun 123'ncü ve 124'ncü maddelerinde, özel olarak da yine aynı Kanun'un 128'inci maddesinde düzenlenmiştir.

5271 sayılı CMK'nun 123'ncü maddesinde; *“(1) İspat aracı olarak yararlı görülen ya da eşya veya kazanç müsadereisinin konusunu oluşturan malvarlığı değerleri, muhafaza altına alınır. (2) Yanında bulunduran kişinin rızasıyla teslim etmediği bu tür eşyaya elkonulabilir.”* hükümlerine yer verdikten sonra, 124'üncü maddede; *“(1) 123 üncü maddede yazılı eşya veya diğer malvarlığı değerlerini yanında bulunduran kişi, istem üzerine bu şeyi göstermek ve teslim etmekle yükümlüdür. (2) Kaçınma hâlinde bu şeyin zilyedi hakkında 60 ıncı maddede yer alan disiplin hapsine ilişkin hükümler uygulanır. Ancak, şüpheli veya sanık ya da tanıklıktan çekinebilecekler hakkında bu hüküm uygulanmaz.”* düzenlemesi yapılmıştır.

Suç gelirlerinin aklanması suçu bakımından önem arz eden CMK'nun 128'inci maddesinde ise, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerine tedbir uygulanmasına yönelik düzenlemeyle; soruşturma veya kovuşturma konusu suçun işlendiğine ve bu suçlardan elde edildiğine dair kuvvetli şüphe sebebi bulunan hallerde, şüpheli veya sanığa ait; taşınmazlara, kara, deniz veya hava ulaşım araçlarına, banka veya diğer malî kurumlardaki her türlü hesaba, gerçek veya tüzel kişiler nezdindeki her türlü hak ve alacaklara, kıymetli evraka, ortağı bulunduğu şirketteki ortaklık paylarına, kiralık kasa mevcutlarına, diğer malvarlığı değerlerine, hakim kararıyla el konulabileceği hükme bağlanmıştır.

Diğer yandan, CMK'nun 128'inci maddesinin ikinci fıkrasında, geçici el koyma kararı belli suçlarla (5 bent ve 22 başlıkta sayılan suçlarla; örneğin Türk Ceza Kanununda tanımlanan, soykırım ve insanlığa karşı suçlar (madde 76, 77, 78) gibi), sınırlandırılmıştır. Bu durum TCK'nun 282'nci maddesi yönünden sakınca arz etmekteydi. Çünkü, CMK'nun 128'inci maddesinde yer alan bu şekildeki bir düzenleme sonucunda, TCK'nun 282'nci maddesi tanımına girdiği halde, CMK'nun 128/2'nci maddesinde sayılmayan bir suçtan malvarlığı edinildiği durumda, tespit edilen malvarlığı değerleri için el koyma kararı uygulanması olanağı bulunmamaktaydı. Aynı şekilde, CMK'nun 128'inci

maddesindeki el koyma kararının mutlaka hakim tarafından verileceği yönündeki hüküm de, gecikildiğinde olumsuz sonuçlar doğuracak durumlara sebebiyet verebilecek bir içerik taşımaktaydı.

Belirtilen bu sakıncalar 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun’nda yapılan düzenlemelerle giderilmiştir. Anılan Kanun’un 17’nci maddesinde yapılan düzenlemeyle;

*“(1) **Aklama** ve terörün finansmanı suçunun işlendiğine dair kuvvetli şüphe bulunan hallerde 5237 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunun 128’inci maddesindeki usule göre malvarlığı değerlerine elkonulabilir.*

(2) Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı da el koyma kararı verebilir. Hakim kararı olmaksızın yapılan elkoyma işlemi yirmidört saat içinde görevli hakim onayına sunulur. Hakim en geç yirmidört saat içinde onaylanıp onaylanmamasına karar verir. Onaylanmama halinde Cumhuriyet savcılığının kararı hükümsüz kalır.” hükümleri getirilerek, TCK’nun 282’nci maddesinde tanımlanan aklama suçlarına konu edildiği tespit edilen mal varlığı değerlerinin tamamı içi tedbir (el koyma) uygulamasına olanak sağlanmış ve ayrıca el koyma konusunda Cumhuriyet Savcıları’na yetki verilmiştir.

3. Aklama Suçuna İlişkin Hükümlerin Zaman ve Yer Bakımından Uygulanması:

Yukarıda yer verilen açıklamalardan görüleceği üzere, 4208 sayılı Kanun’la hükme bağlanan ve 19.11.1996 tarihinde yürürlüğe giren “*karapara aklama suçu*”na ilişkin özel düzenlemeler yürürlükte iken, 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu’nda ayrıca “*suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu*” da düzenlenerek genel hükümlere taşınmış ve bu suretle ceza sisteminde aklama suçuna yönelik olarak iki ayrı düzenleme (özel mahiyetteki 4208 sayılı Kanun hükümleri önde tutulmak kaydıyla) aynı zamanda yürürlükte olmuştur. 18.10.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ise, 4208 sayılı Kanun’un bu konudaki hükümlerini yürürlükten kaldırarak, aklama suçuna yönelik olarak sadece TCK’nun ilgili hükümlerinin yürürlükte olmasını sağlamıştır.

Bilindiği üzere, 5237 sayılı TCK’nun “*Zaman Bakımından Uygulama*” başlığını taşıyan 7’nci maddesinin 1’inci fıkrasında “*İşlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. İşlendikten sonra yürürlüğe giren kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı da kimse cezalandırılmaz ve hakkında güvenlik tedbiri uygulanamaz. Böyle bir ceza veya güvenlik tedbiri hükmolunmuşsa infazı ve kanunî neticeleri kendiliğinden kalkar.*” hükmü; aynı maddenin 2’nci fıkrasında ise, “*Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur.*” hükmü yer almaktadır.

Kısaca belirtilen bu tarihsel gelişmelerden ve yasal düzenlemelerden ortaya çıkan sonuç; 19.11.1996 – 18.10.2006 tarihleri arasında işlenen ve **4208 sayılı Kanun kapsamına giren aklama suçları** için aynı tarih aralığı içinde cereyan edecek soruşturma, araştırma ve inceleme ile kovuşturma işlemlerinde sadece 4208 sayılı Kanun’a göre hareket edilmiş olması gerektiridir. Belirtilen tarih aralığının bir bölümünde (01.06.2005-18.10.2006) 5237 sayılı yeni TCK’nun 282’nci maddesinin de yürürlükte olması, sonucu

değiştirmeyecektir. Çünkü özel kanun olması sebebiyle 4208 sayılı Kanun'un uygulama önceliği mevcuttur. Bununla birlikte, 19.11.1996-18.10.2006 tarihleri arasında **4208 sayılı Kanun kapsamına girecek şekilde** işlenmiş ve soruşturması tamamlanmış olup da kovuşturması sürmekte olan, yani henüz hakkında bir mahkeme kararı tesis edilmemiş olan aklama suçları yönünden, karar aşamasında 4208 sayılı Kanun'un, suçun tanımına ve verilecek cezalara ilişkin hükümleri ile 5237 sayılı Kanun'un aynı konudaki hükümleri kıyaslanarak, failin lehine olan hükümlere göre karar tesis edilecektir. Bu genel prensip, sözü edilen mahiyetteki suçlar için 18.10.2006 tarihinden önce kesinleşen cezaların 18.10.2006 tarihinden sonraya sarkan infazını da etkileyecektir.

4208 sayılı Kanun kapsamına girmemekle beraber 5237 sayılı TCK kapsamına giren aklama suçlarının cezalandırılması ise, fiilin 01.06.2005 tarihinden sonra işlenmiş olması halinde mümkündür. Buna karşılık 01.06.2005 tarihinden önce işlenmiş, ancak 4208 sayılı Kanun'nda tanımlanmamış bir kısım suçların 01.06.2005 tarihine kadar, eski TCK'nun 296 ve 512'nci maddeleri kapsamında kovuşturulmuş olması da ihtimal dahilindedir. Aklama suçunu çağrıştırsa da mahiyeti itibarıyla daha dar bir uygulama alanı olan bu tür fiiller yazımızın kapsamı dışında tutulduğundan, bu konuyla ilgili ayrıntılara girilmeyecektir.

18.10.2006 tarihinden sonra ise, 4208 sayılı Kanun bir maddesi dışında (11'inci madde) yürürlükten kaldırılmış olduğu için, aklama suçlarına yönelik araştırma/inceleme ve soruşturmaların sadece 5237 sayılı TCK'nun genel hükümlerine ve 5549 sayılı Kanun'a göre yürütülmesi gerekecektir. Araştırma, inceleme veya soruşturmaya konu aklama suçunun 18.10.2006 tarihinden önce işlenmiş olması veya araştırma ve incelemelere 18.10.2006 tarihinden önce başlanmış olması dahi, soruşturmaya yetkili birimler ve soruşturma usulleri bakımından bu durumu değiştirmeyecektir. Buna karşılık, fiil 18.10.2006 tarihinden önce işlenmişse, suçun tanımı ve verilecek ceza açısından kovuşturma önceki paragraflarda yaptığımız açıklamalar çerçevesinde sonuçlandırılacak; fiilin kendisi de 18.10.2006 tarihinden sonra işlenmişse, hem soruşturma, araştırma ve incelemeler yönünden hem de kovuşturma (suç tanımı ve ceza hükümleri) yönünden sadece 5237 sayılı TCK'nun genel hükümlerine ve 5549 sayılı Kanun hükümlerine itibar edilecektir.

Bu şekildeki değerlendirmede özellikle vurgulanması gereken husus şudur: 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle ve/veya 4208 sayılı Kanun'un yürürlükten kaldırılmasıyla, 4208 sayılı Kanun'un özel olarak düzenlemiş olduğu "*karapara aklama suçu*" suç olmaktan çıkarılmamış, bu suç yeniden düzenlenerek genel hükümlere taşınmış ve "*suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu*"na dönüştürülmüştür. Ancak bu konuda iki noktanın altının çizilmesi gerekir. Birincisi; 5237 sayılı TCK'nun 282'nci maddesindeki düzenlemenin 4208 sayılı Kanun'un suç saydığı herhangi bir suç fiilini kapsamadığı durumda, fiilin suç olmaktan çıkması nedeniyle, aklama fiili nedeniyle suç soruşturması yapılamayacaktır. Nitekim karapara aklama suçunun, suç gelirlerinin aklanması suçuna dönüşümünde, bu şekilde fiiller ortaya çıkmıştır. Örneğin, 4208 sayılı Kanun'un öncül suç olarak tanımladığı eski TCK'nun 143'ncü maddesinde hükme bağlanan fiil (Milletlerarası dernekleri izinsiz kurma) için öngörülen hapis cezası (onbeş günden altı aya kadar hapis) bir yıldan daha az olduğu için, 01.06.2005 tarihinden önce bu suçtan menfaat edilmiş ve aklanmış olsa dahi, söz konusu aklama fiili için TCK'nun 282'nci maddesi hükümlerine göre 18.10.2006 tarihinden sonra soruşturma yapma olanağı bulunmayacaktır. İkincisi, 5237 sayılı TCK'nun 282'nci maddesinin aklama suçu için 4208 sayılı Kanun'un hükme bağladığından daha hafif cezai yaptırım öngörmesi halinde (öngörülen hapis cezaları her iki Kanun'da aynı olmakla birlikte; para cezası 4208 sayılı Kanun'da aklanan karaparanın bir katı, TCK'nda ise

yirmibin güne kadar adli para cezası olarak hükme bağlandığı için farklılık gösterebilir.) Kanun'un 7'nci maddesine göre, 18.10.2006 tarihinden sonra yürütülecek aklama kovuşturmalarında failin lehine olan cezanın uygulanması ve infaz olunması da talep edilebilir ya da uygulanabilir.

Ayrıca, önceki bölümlerde değindiğimiz aklama suçunun oluşması için öncül suçun gerekliliği hususu bakımından önemli bir nokta ise, öncül suçun mahkumiyet kararıyla kesinleşip kesinleşmediğidir. *“Önceki suç bakımından kesinleşmiş bir mahkumiyet hükmü gerekli değildir. Suçun işlendiğinin tespiti yeterlidir. Keza, öncül suç hakkında dava ve cezayı düşüren sebeplerin bulunması, öncül suçun failinin ölmüş olması ya da bilinmemesi nedeniyle kovuşturulmaması gibi nedenler aklama suçunun oluşmasını engellemez. Aynı şekilde, öncül suç failinin özel affa uğraması, ceza bağışıklığından yaralanması, ceza ehliyetini kaldıran nedenler, yaş küçüklüğü gibi nedenlerle ceza sorumluluğunun bulunmaması, aklama suçunu işleyen failin cezalanadurulmasına engel değildir. Ayrıca, öncül suç karaparanın elde edildiği ülkede suç sayılmıyorsa, suçun yasallığı ilkesi gereği Türkiye’de aklama suçu oluşmayacaktır. Öncül suç ancak her iki ülkede suç ise aklama suçu gerçekleşir.”*¹¹

4. Aklama Suçunun Soruşturulmasında MASAK’ın ve Denetim Birimlerinin Görev ve Yetkileri:

4208 sayılı Kanun’un (5549 sayılı Kanun’la yürürlükten kaldırılan) 3’ncü maddesinin 1’inci fıkrasında Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı’nın görevleri arasında;

- Cumhuriyet savcıları veya cumhuriyet savcıları adına zabıta makamlarınca intikal ettirilen konuları incelemek ve bu makamların karapara aklama suçunun tespitine ilişkin taleplerini yerine getirmek,

-Karaparanın aklanması suçunun işlenip işlenmediği konusunda ön inceleme yapmak ve suçun işlendiğine dair ciddi emarelerin varlığı halinde zabıta makamları ile işbirliği yaparak, zapt ve aramaya ilişkin hükümlere göre işlem yapılması da sayılmak suretiyle, söz konusu birime karapara aklama suçunun tespitiyle ilgili olarak *“ön inceleme ve araştırma görevi”* verilmiş; bu görevin, yine aynı maddenin 2’nci fıkrasında sayılan ve MASAK’a bağlı bulunmayan denetim elemanları (Maliye Müfettişleri, Hesap Uzmanları, Gelirler Kontrolörleri, Bankalar Yeminli Muarıkları, Hazine Kontrolörleri ve Sermaye Piyasası Uzmanları) aracılığıyla (belirtilen denetim elemanlarının ilgili veya bağlı bulundukları Bakanın onayı ile) yerine getirileceği hükme bağlanmıştır.

Bu düzenlemelere göre, 4208 sayılı Kanun ile, 19.11.1996 tarihinden itibaren asli görevi karapara aklama suçuyla ilgili olarak *“ön inceleme ve araştırma”* işi olarak belirlenen MASAK, bu görevi anılan denetim elemanları aracılığıyla yerine getirirken, yükümlülükler kapsamında bildirilen şüpheli işlemlerden yararlanarak, sonucunu ilgili Cumhuriyet Savcılığı’na bildirmek kaydıyla kendiliğinden (re’sen) karapara aklama fiilleri için ön inceleme ve araştırma yaptığı gibi, Cumhuriyet Savcıları tarafından tevdi edilen işler çerçevesinde de bu görevi yerine getirmiştir.

Ancak, 18.10.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5549 sayılı Kanun’la, MASAK’ın aklama fiillerinin işlenip işlenmediğinin belirlenmesi yönünden, kendiliğinden (re’sen) ön inceleme ve araştırma yapması uygulamasına son verilmiş; anılan Kanun’un 11’inci

¹¹ E.ERGÜL; age sy.121-122

maddesiyle asli görevi, çoğunluğu şüpheli işlemlerin bildirimine dayanan “*yükümlülük denetimi*” (denetim elemanları aracılığıyla¹²) olarak belirlenen MASAK’a, aynı Kanun’un 19’ncü maddesiyle; suç gelirlerinin önlenmesiyle ilgili politika ve strateji üretme, yasal düzenlemelere katılma, şüpheli işlem bildirimlerini toplama ve veri toplama gibi görevlerin yanı sıra;

-Yükümlülük denetimiyle ve Kanun kapsamına giren diğer işlemlerle ilgili olarak araştırma ve inceleme yapma,

-Yapılan araştırma ve inceleme sonucunda aklama suçunun işlendiği yönündeki olguların tespiti halinde CMK hükümlerine göre gerekli işlemler yapılmak üzere Cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunma,

-Cumhuriyet savcıları tarafından intikal ettirilen konuları inceleme ve aklama suçunun tespitine ilişkin talepleri yerine getirme,

-Aklama ve terörün finansmanı suçunun işlendiğine dair ciddi şüphelerin mevcut olması durumunda konuyu ilgili Cumhuriyet savcılığına intikal ettirme vb. görevler de verilmiştir.

5549 sayılı Kanun’la yapılan bu düzenlemeden sonra, MASAK’ın, anılan Kanun’un yürürlüğe girdiği tarihten önceki dönemlerde işlenen suçlar da dahil, **Cumhuriyet Savcıları tarafından tevdi edilmediği sürece**, aklama suçuna yönelik olarak re’sen yürütmeye yetkili olduğu tek araştırma ve inceleme görevi, yükümlülük denetimi çerçevesinde yapılması öngörülen araştırma ve inceleme görevidir. Önceki bölümde de açıkladığımız üzere, 18.10.2006 tarihinden itibaren MASAK’ın 4208 sayılı Kanun’dan kaynaklanan yetkileri kullanmaya devam etmesi mümkün bulunmadığından, bu tarih itibarıyla MASAK tarafından yapılan talepler çerçevesinde görevlendirilen denetim elemanlarının henüz tamamlamamış oldukları araştırma ve incelemelere devam edebilmesi de ancak 5549 sayılı Kanun’un cevaz vermesi halinde mümkündür. Bu ise, sadece araştırma ve incelemenin “*yükümlülük denetimi*” ile bağlantılı olduğu haller ile inceleme talebinin Cumhuriyet Savcılıklardan geldiği hallerle sınırlıdır. Dolayısıyla, sayılan bu iki özel koşulu taşııyorsa, devam eden incelemelerin Cumhuriyet Savcılıkları’na devredilmesi ve ancak onlardan talep gelmesi durumunda sürdürülmesi gerekecektir.

Ayrıca, Cumhuriyet Savcılarının, gerek MASAK tarafından yürütülen yükümlülük denetimleriyle ilgili bildirimler nedeniyle, gerekse diğer yollardan başlatılan suç gelirlerinin soruşturulması kapsamında, aklama fiilinin tespitine yönelik olarak, gerek gördükleri ön inceleme ve araştırma işini (ya da bilirkişi ihtiyacını) **mutlaka** MASAK’a tevdi etmesini zorunlu kılan herhangi bir yasal düzenleme de mevcut bulunmamaktadır. İlgili Cumhuriyet Savcılıkları, CMK’nun verdiği yetkiler çerçevesinde, belirtilen suç soruşturmalarında ön inceleme ve araştırma işini MASAK’a görev olarak tevdi edebileceği gibi, MASAK’a görev tevdi edildiğinde inceleme ve araştırma işini yürütecek olan, ancak idari olarak MASAK’a bağlı olmayan denetim birimlerinin bağlı bulunduğu Bakanlık’tan onay alarak söz konusu denetim birimlerine veya bu birim ya da görevlerle ilişkili olmayan ancak CMK’nun 63’ncü maddesi hükümlerine göre “*bilirkişi*” olarak atanabilecek kişi ya da kişilere de gönderebileceklerdir.

¹² 5549 sayılı Kanun’un “Yükümlülük Denetimi” başlığını taşıyan 11’nci maddesinde, yükümlülük denetimi yapmaya yetkili birimler; Maliye Müfettişleri, Hesap Uzmanları, **Gümrük Müfettişleri**, Gelirler Kontrolörleri, Bankalar Yeminli Murakıpları, Hazine Kontrolörleri ve Sermaye Piyasası Uzmanları olarak sayılmıştır.

